

До Міжнародного дня рідної мови

У Міжнародний день рідної мови на українську перейшли близько півтисячі мешканців Дніпропетровщини, яким запропонували взяти участь в акції «24 ГОДИНИ УКРАЇНСЬКОЮ»

Щороку 21 лютого носії 6 тисяч мов світу відзначають Міжнародний день рідної мови.

З ініціативою проведення акції «24 години українською» виступила молодь Дніпропетровщини, яку підтримала облдержадміністрація та громадськість. Учасники акції погодились розмовляти виключно рідною мовою цілу добу.

На центральній площі Дніпропетровська організатори пропонували всім бажаним заповнити анкету учасника. Після цього вони зав'язували учаснику синьо-жовту стрічку – позначку людини, що наступні 24 години говоритиме виключно українською.

Реструвалися на акцію з 12-00 до 14-00 на центральній площі або у групі акції в Фейсбуці. «Здебільшого люди реагували позитивно та із задоволенням погоджувалися брати участь в акції. Дуже приємно було спостерігати таку тенденцію, що до підходи-

ли мешканці Дніпропетровщини різного віку, а не тільки молодь. Школярі, студенти, люди середнього та навіть похилого віку», – розповіла одна з координаторів акції **Дар'я Одгалова**.

Люди, які погодились розмовляти в цей день українською мовою, залишили організаторам свої контакти, і вони мали змогу поцікавитись, чи дотримались учасники своєї обіцянки.

«Дуже багато діточок з батьками говорили, що в дитячому садочку вони вивчають українську мову, але в побуті спілкуються російською, вихователі поза уроками також спілкуються російською. Ніхто не має ні на кого тиснути, до кожного з нас має прийти свідомість. Але якщо подавати приклад, то й діточки будуть схильні до таких речей», – сказав голова правління ОО «Майдан-Січеслав» **Віктор Романенко**.

Метою акції було відродити любов до рідної мови і допомогти людям подолати сором'язливість при розмові українською. А крім того, довести, що говорити українською не тільки не страшно, а й цікаво, зручно і престижно.

«Я думаю, що ми досягли своєї мети, адже на Дніпропетровщині завдяки акції щонайменше на півтисячі більше людей заговорили українською. Це може стати першим кроком до того, щоб перейти на солов'їну в повсякденному житті, незважаючи на звичку. Адже мова – це те, що об'єднує, це одна з найперших ознак народності, – наголосив під час прес-конференції голова Дніпропетровської обласної молодіжної ради **Сергій Кривогуз**. – Протягом останнього року мешканці Дніпропетровської області вкотре довели, що вони справжні патріоти своєї країни. Проте більшість людей

тут розмовляє російською, хоча рідною вважає саме українську мову. Перейти у повсякденному житті на українську їм завжди відсутність практики, звичка, яка сформувалася протягом багатьох років, можливо, просто не вистачає поштовху до цього. Акція дозволить не лише об'єднати однодумців протягом однієї доби, а й може для когось стати цим поштовхом. І, можливо, людей, які розмовляють українською, на Дніпропетровщині стане більше».

«Також до участі в акції долучаться студенти – ми проведемо анкетування в декількох університетах. Ми будемо просити його учасників залишити свої контакти, щоб потім з'ясувати, які проблеми і курйозні випадки, пов'язані з мовою, виникли у них в цей день», – повідомив голова проектного відділу Дніпропетровського обласного молодіжного ради **Максим Лушан**.

«Слово-Бог і слово людське одвічно, повсякчас і повік-віку передує всьому, що творить людина в світі. А це значить, що поки є у нас слово, перед нами є майбутнє, є надія».

У нас не було ні правди, ні волі, у нас одбирали віру. Але кризь мури, кризь грати і дріг пробивалося слово, і попри все, навіть коли розум вже не бачив перспективи, серце сподівалося».

(**Віктор Маринчак, священник**)

«Мово! Велична молитва наша у своїй нероздільній Трійці, що єси Ти і Бог-Любов, і Бог-Віра, і Бог-Надія. То ж стояла Ти на чатах коло вівтаря нашого національного храму й не впускала туди злого духа виродження, злого духа скверноти, злого духа ганьби. І висвячувала душі козацького роду. І множила край веселий, святотурський і люд, хрещений талантами, невмирущим вогнем пісень, і наповнювала душі Божим сяйвом золотисто-небесним, бо то кольори духовності і Божого знамення».

(**Катерина Мотрич, українська письменниця**)

«Поки жива мова народна в устах народу, до того часу живий і народ. І нема насильства більш нестерпного, як те, що хоче відібрати в народу спадщину, створену незчисленими поколіннями його віджилих предків... Але якщо людська душа здригається перед вбивством однієї недовговічної людини, то що ж повинна б почувати вона зазіха-

Дужі крила рідної мови (висловлювання про мову)

Живе народне слово – як ковток цілющого повітря, без якого наше буття втрачає сенс. Воно потужно пульсує у серці людини, наповнюючи животворчою силою кожную думку, мрію, вчинок, що зароджуються в оболонці слова, створюють неповторний світ безлічі людських «Я». Вони зливаються в гармонійне багатоголосся народної мови, одухотвореної і неповторної мови, яка на своїх дужих крилах підносить дух народу, творить націю. Цей віковичний процес творення відбувається з Божого благословення, з Божої волі.

Не випадково Міжнародний день рідної мови увесь світ відзначає 21 лютого, коли 1952 року у Пакистані загинули 5 студентів, захищаючи права своєї бенгальської мови на повноцінне функціонування у суспільстві. З 1871 року у новоутвореній країні Бангладеш цих юнаків вшановують як святих...

Роль і значення рідної мови для особистості, суспільства, народу належно оцінювали видатні мислителі з давнини і до сьогодення.

Жанна КРИЖАНОВСЬКА, завідувача лабораторією українознавства і народознавства

«Поки поневолений народ зберігає свою рідну мову, він наче тримає в своїх руках ключ від своєї тюрми!»

(**Костянтин Ушинський, український і російський педагог**)

«Я це можу не протиставити, коли ображають мене як людину, але коли ображають мій народ, мою мову, мою культуру, як же я можу не реагувати на це?»

(**Михайло Коцюбинський, український письменник**)

«Мова – це наша ознака, в мові – наша культура, ступінь нашої свідомості...»

Мова – душа кожної національності, її святощі, її найцінніший скарб...»

І поки живе мова – житиме й народ як національність. Не стане мови – не стане й національності; вона геть розпоршиться поміж дужим народом...»

(**Іван Огієнко, український вчений-мовознавець і літературознавець**)

(**Альфред Доль, французький письменник**)

«...Російська імперія весь час колеться і розсипається, як розсохла бочка, не тому, що вона різномовна, а тому, що вона вперто хоче бути одномовною. Що вона силує до сполуки елементи, які не сполучаються. Насилування правда, зневажена гордість помстяться в поколіннях. По-доброму можна зробити багато, по-злому – нічого».

(**Олена Теліга, українська письменниця**)

«На Кубані, Воронезькій області й на цилінних землях проживає мільйонне населення українців, які не мають жодної газети і книги рідною мовою, не кажучи вже про школи. І в той же час в наших демократичних рес-

публіка – Польщі, Чехословаччини, Болгарії, Румунії, Югославії, де проживають українці, виходять газети, журнали і книги, а також існують школи українською мовою. Ми хотіли б, щоб це робилося і в нас, як і в сусідніх соціалістичних країнах».

(**Андрій Малишко, зліста до ЦК КПРС, 1965**)

«Любов до Батьківщини неможлива без любові до рідного слова».

Тільки той може осягти своїм розумом і серцем красу, велич і могутність Батьківщини, хто збагнув відтінки і пахощі рідного слова, хто дорожить ним, як частю рідної матері, як коліскою, як добрим ім'ям своєї родини. Людина, яка не любить мови рідної матері, якій нічого не промовляє рідне слово, – це людина без роду і племені.

Мова – то цілюще народне джерело, і хто не припаде до ньо-

го вустами, той сам всихає від спраги».

(**Василь Сухомлинський, український педагог**)

«Якщо ти не любиш свого народу і нехтуєш його мовою, то хто ж тобі повірить, що ти любиш і поважаш сусідні народи? Мова – це глибина тисячоліть, це найдорожчий скарб, переданий нам сотнями і сотнями попередніх поколінь, злеяний у пісні, в переказі, в приказці».

(**Микита Шумило, український письменник**)

«Рідна мова – це найособистіша і найглибша сфера обстоювання свого «я», коли воно є, своєї особистості і національної гідності. Та річ не тільки в цьому. Річ і в об'єктивній природності, необхідності, доцільності рідних мов та мовного розмаїття в багатонаціональному світі...»

Сьогодні на мову та їхнє майбуття треба дивитися не лише з погляду їхніх функцій, а й з погляду зафіксованих у них багатств національної духовності та культури».

(**Іван Дзюба, український публіцист і правозахисник**)

«Наша історія – це історія віковитої боротьби українського народу за своє місце під сонцем. У цих змаганнях українство мало дві зброї – шабля і слово. Коли ворог вибивав з наших рук шаблю. Тоді на зміну їй приходило слово. Іноді таке могутнє і гаряче, що було дужче за легіони військ».

(**Михайло Горинь, український правозахисник**)

Українські письменники з Чехії передали маленьким переселенцям на Дніпропетровщину понад 400 книжок

Українські письменники Олена Лань і Анатолій Крат, які наразі живуть і працюють в Чеській Республіці, передали дітям-переселенцям на Дніпропетровщину 440 книжок власного авторства. Розвиваючі абетки та казки для школярів молодшого та старшого віку планують передати у навчальні заклади Дніпропетровська, Нікополя та Новомосковського району.

Із Чехії до Дніпропетровщини дитячу літературу доправили волонтери. Перші примірники книжок вже передали маленьким переселенцям у Дніпропетровську. Загалом найбільше книжок дістанеться наймолодшим чितачам. Від українського літератора, який сам родом із Горлівки, Анатолія Крата малеча отримає 300 екземплярів розвиваючої абетки. У книжці зібрано загадки, віршички та авторські лічилки.

Крім того, школярам-переселенцям на Дніпропетровщину передадуть також 140 примірників роману-фентезі «Бурдубач». Автором дитячої книги, написаної за мотивами слов'янської міфології, є львівська письменниця та журналістка Олена Лань.

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ СВЯТО

«ЩО КАЖЕ СВІЖИХ КВІТІВ ЖМУТИК? ПРО ЩО ЇХ МОВА НЕПРОСТА»

Мета: розширити знання учнів про квіти, про роль їх у житті українських письменників, у

художній літературі, живописі та музиці; пробудити в них щирі почуття, розвинути художній смак і навички виразного декламування; виховувати любов і бережливе ставлення до природи.

Обладнання: портрети письменників, виставка малюнків з квітами, натюрморти.

*Земля моя найкраща і єдина!
Я спів твої
серденьком своїм ловлю.
Моя найкраща в світі Україна.
Я щиро їй віддано тебе люблю!
Мій край чудовий – Україна!
Тут народились ти і я.
Тут над ставком верба й калина.
Чарівна пісня солов'я.
І найдорожче – рідна мова.
Наснагу їй силу нам дає.
Нам стежку в світ
дано топтати
Поки в нас рідна мова є.*

Наша Україна – це яскравий букет із найгарніших квітів, це безмежне розмаїття форм і барв, дивовижна щедрість та велике багатство, що не вичерпується від своїх щедрот. Таке диво створити могла лише сама Досконалість – Всевишній.

Музична супровід.
Наша чарівна солов'їна мова донесла нам цікаві легенди і перекази про квіти, серед яких є символи наші і обереги.

Сьогодні йтиме мова про квіти, утворення їх назв у різних мовах, про легенди і перекази про них, про значення квітів у житті українських поетів і письменників.

Інсценізація легенди «Господя і квіти»

Автор: Був сонячний ранок. У райській долині квіти чекали на приход Господа. Хоч тоді квітам ще дозволялося вільно рухатися по долині, цього ранку вони стояли непорухно у сподіванні ласки Божої.

Ось підходить Господь. Першу помітив проліску. Вона зустріла Його поглядом сніж очей, в яких було стільки надії. Господь ласково доторкнувся квітки і промовив:

Господь. Будеш ранньою весняною квіткою. Виростай першою, сповіщай приход весни!

Автор. Почувши Господню мову, фіалочка подумала:

Фіалочка. «Щаслива проліска, вона принесе радісну звістку. А то ж так приємно дарувати радість усім навкруги!».

Автор. За такі хороші думки Господь нагородив фіалочку ніжними пахощами. Відтоді вона стала першою пахучою весняною квіткою.

Підійшов Господь до троянди. Зарожевілася квітка від щастя і потягнулася вгору, щоб влячно торкнутися Господньої руки. Від гарячого почуття захоплення і відданості її туго завиті пелюстки розгорталися і щоразу густіше наливалися чудовими барвами. І почула вона слова Господа.

Господь. Розві'єшся пишним квітом. Будеш найгарнішою квіткою на землі.

Автор. Біла лілея зустріла Господа з побожно схиленою голівкою, ледве чутно шепочучи слова молитви – привітання. Так і залилася вона назавжди побожною квіткою, квіткою чистоти. З того часу люди несуть лілею у Божий храм і кладуть її перед вівтарем Божої Матері.

Пішов Господь далі долиною. Горцивіт, шавлія, м'ята, подорожник, звіробій, золототисячник, валеріяна, ромен і багато інших гуртом припали до ніг Милосердного. Він поблагословив їх.

Господь. Допомогайте людям у біді! Ростіть, всмоктуйте соки землі, ловіть сонячне проміння! Збирайте ліки у своїх листочках, у корінні, у насінні! Кожен з вас буде мати в собі ліки від якоїсь хвороби.

Автор. Була там і конвалія.

Конвалія. Господи! – озвалася вона несміливо. – Я хочу робити добро людям, та чи знайдуть вони мене в лісових тінистих схованках? До того ж я мала їй непомітна. І почула відповідь:

Господь. Не турбуйся, квіточко, люди будуть шукати і знаходитимуть тебе. І для того даю тобі дивні пахощі, а разом із цим у своїх дрібних білих квітках-дзвіночках матимеш дорогі ліки для серця.

Автор. Поблизу стояв будяк. Почувши розмову, він запишався: коли невеликі квітки мають таке важливе призначення, то йому – будякові – буде дане ще важливіше! Він гордо випростався, розштовхав своїм жилавим листом менші рослини – того притиснув до землі, тому обірвав гілочки – і приступив до Господа. Тож був покараний за зухвалість та зневагу до менших.

Господь. Нікому не буде користі з тебе! Ніяка тварина не захоче жити твоїм листям, бо на ньому виростуть тверді колючки.

Будеш рятувати вербловід від голодної смерті в пустелях. Ішов Господь далі й далі. Кожній зустрічній квітці давав яєсь дочурчення.

Слово вчителя. Квіти – гарні друзі уміють слухати, берегти таємницю. Вони ніколи не зраджуть.

*Слів на описи не трачу,
словом не передаю
їх земної, безловесної,
дивовижної краси.*

*Люди дивяться, п'яніють,
в них кохаються віки.
Нареченим їх дарують,
заплітають у вінки.*

*Ними кожен свою радість,
власне щастя називає –
Квіти часто нам говорять
втричі більше, ніж слова.*

Учень читає вірш.

Мова квітів
*Що кажуть свіжих квітів
жмутки?*

*Про що їх мова непростая?
Верба – одвертість,
айстра – смуток,
лілея біла – чистота.
Конвалія – любов таємна.
Мак – юний цвіт, що не згаса.
Лавр – завжди успіх,
слава певна,
А мальва – холодність, краса.
Дзвіночок польовий –
то вдячність,
троянда – то любов свята.
Нарцис – то горда необачність,
волошка – ніжність,
простота.*

*Саранка – лілія – смливість,
Півонія – життя багато літ.
Фіалочка – сором'язливість,
любов минуца – первоцвіт.
Дмитро Білоус*

Слово вчителя. Скільки незбагненого, загадкового, мудрого знаходимо у квітах! З ними пов'язані численні вірування, ритуали наших предків. Про них складено багато легенд і переказів, народних та естрадних пісень. Ці маленькі дива природи оживають у перлинах поезії, в музиці та живописі.

Отож відчуймо їхню красу, вплинемо їхніми пахощами, розкриймо їх таємниці, і тоді озветься в нашій душі радість життя!
/Звучить п'єса Петра Чайковського «Проліско». Мелодекламація вірша Володимира Сосюра/.

Проліско

*Розтанув сніг. Гаї привітні
Шумлять над маревом ланів.
І пелюстки свої блакитні
Під сонцем проліско розкрив.
І мов тону у міфі світла,
зима в душі моїй пройшла, –
їй вона, як проліско, розквітла
під сонцем щастя і добра.*

У березні, коли вже земля пробудилася від зимового сну, в лісі трапляється побачити таку картину: ніби клаптики блакитного весняного неба впали на землю і синіють серед голого лісу лісових дерев та чагарників. Це квітує провісник весни – проліско.

Квіти наших садів – досить строкате товариство – і за кольорами, і за походженням. Є серед них назви українські, прозорі настільки, що одного уважного погляду на їх назву вистачає, щоб розгадати її походження.

От візьмемо проліско і спробуємо пояснити походження його назви. Пам'ятаєте, як він проростає? Його листочки, згорнуті у трубку, пролазить не лише через товщину торішнього листа, але й через снігову кірку. Тому він спочатку називався проліско, а вже потім став проліском, і його ім'я стали пов'язувати зі словом ліс – адже проліски ростуть лише в лісах.

Розповідь учня про проліско

Ранньою весняною пори пробивається він до сонця і визирає на світ синіми оченятами. Це справжнє голубе диво, що сперечається з кольором неба, оспіване утворах багатьох українських письменників.
*Ще земля
в зимових шатах білих,
та з – під снігу,
майже непомітний,
виглянув зенацька,
серцю милій,
соромливий проліско
блакитний.
Олександр Олесь*

Розповідь учениці про лілею

До найніжніших квітів належать лілії, лілеї, лелії. Вони оспівані в народних піснях, у віршах, легендах. Згадаймо баладу **Т. Шевченка «Лілея»**, в якій глибоко зворушує розповідь дівчини Лілеї.

/Звучить п'єса Петра Чайковського «Квітець». Мелодекламація уривка балади/.
*... Я умерла зимою під тилом,
А весною процвіла я
Цвітом при долині.
Цвітом білим, як сніг білим!
Аж гай звеселила...
А дівчата завітчались
І почали зватися
Лілею – Снігоцвітом.*

Лілія стала символом чистоти і непорочності. Її тримав у руці архангел Гавриїл, коли з'явився до Марії сповістити про майбутнє народження Христа. Вишукані вигини пелюсток білосніжної квітки надихали грецьких скульпторів під час творіння, букетами лілій прикрашали статуї богинь Діани та Юнони.

Греки приписували їй боже-ственне походження, бо вона виросла, за їх твердженням, із молока матері богів – Юнони.

Розповідь учениці про конвалію

/Звучить п'єса Петра Чайковського «Конвалія»/.

Травень – це пора конвалій. Чудові лісові рослини не можуть не зачарувати. Угору стримлять витончені стрілки, а на них серед зеленого листя звисають сріблясті дзвіночки, випромінюючи неповторні пахощі. Тому їх і називають травневими дзвіночками, ліліями долин, конваліями, майвками.

Ці квіточка подібні до перлин і є застиглим щасливим сміхом лісової русалки Мавки, яка вперше відчула радість кохання.

За російськими переказами, квіти конвалії – це слюзи гордої водяної царівни Волхви. Вони з'явилися від ревності, коли Волхва побачила, як Садко, якого вона палко кохала, обіймає Любаву.

Шанованою є ця рослина також у Німеччині та Франції, де на побачення йдуть із букетиками конвалій і навіть відзначають щорічно в першу неділю травня «Свято конвалії».

Конвалія символізує вірність, ніжність, чистоту кохання. Її опоетизували багато українських письменників, зокрема Л. Українка у вірші «Конвалія», В. Симоненко в поемі «Червоні конвалії».

«Знову конвалії пахнуть в гаю»

*Знов конвалії пахнуть в гаю,
білі й ніжні, як вітер у полі...
Аромат їх, солодкий до болю.
Так нагадує юність мою...
Знов конвалії пахнуть в гаю.
І так хочеться бути щасливим!
Як в дитинстві, я долі молюсь
І на білі дзвіночки дивлюсь
І на білі дзвіночки дивлюсь.
Солов'ї зачарований співом.
Володимир Сосюра*

Розповідь учня про барвінок

Благословенним і чарівним вважається той край, де росте барвінок. Тому Україну часто називають барвінковим краєм.

Барвінок

*Недавно це гула метелиця.
Ще лежить в низинах сніг,
А вже барвінку
листя стелиться*

До Міжнародного дня рідної мови

*Зеленим килимом до ніг.
Воно під снігом і під кригою
Всю зиму зелень берегло
І перше стринило з відлигою
Весняне сонце і тепло.
Із перемою у славою
Весна з'являється на світ,
І квітне радістю яскравою
Барвінковий зірчастий цвіт.*

Наталія Забіла

Із давніх-давен це хрещате небеснооке диво вабило людей своєю нездоланністю, живучістю, стійкістю.

Блискуче зелене листя цієї квіткі не в'яне ні взимку, ні влітку, а на весні звеселює очі блакитними зірочками цвіту. В Україні шанували цю вічнозелену рослину. Пелі з барвінку весільні вінки молодим, зав'язували в хрестинну квітку – на довгий вік молодят і новонародженому. Барвінок завжди саджали на могили, тому її називали його могильником.

Барвінок – це символ хлопця, символ кохання, символ подружньої вірності та символ краси.

Веспереможний барвінок надихав людей вірою у власні сили, зміцнював волю і був улюбленим багатьох митців.

*Барвінок цвіє і зеленіє.
Слався, розстилався.
Та недосить перед світом
В садочок уквився.
Попотпав веселі квіти.
Побив... Поморозив...
Шкода того барвіночка
Й недосвітні шкода!*

Тарас Шевченко

Ніжні почуття викликала ця вічнозелена рослина і в Олександрі Олесе:

*Чому я барвінком
в гаю не стелюсь.
Де ніжки твої
ластівками літають...
Де руки –
лілеї назустріч комусь
Квіти лісові простягають?*

Звуть його на Україні по різному: барвінок, барвін, барвінець. Є це слово у росіян (барвінок), у білорусів (барвенюк), у поляків і чехів (барвінок); є воно і в інших слов'янських і неслов'янських народів.

І все ж, це слово, як ми до нього не звикли, запозичене, тільки дуже давно. Походить від латинської мови, де рослина, названа *vinca* (обвивати), у німецькій – *бервінкель*. Далі слово потрапило до чехів і поляків, звідти і до нас, і до Росіян та білорусів.

Застосування в медицині барвінок знайшов у стародавньому Римі. Його популярність особливо зросла в кінці XVIII ст. завдяки видатному письменнику і філософу **Жан-Жак Руссо**, який описав цю свою улюблену квітку в автобіографічному творі «Сповідь».

Розповідь учня про троянду

У молоді яскраву зелень непомітно влітають барви раннього літа. Синіють ніжні келишки лісових дзвоників, червоніють ажурні лісові гвоздички, за-

паморочливо пахнуть троянди. В усі віки вони здобували визнання і захоплення людей. Жодній квітці не присвячено стільки легенд, поем, віршів, як трояндам.

У Стародавній Греції троянда присвячувалася Афродіті – богині краси. Ця рослина була символом скороминущості людського життя. Чудова квітка нібито з'явилася з білої морської піни, з якої виринула після купання прекрасна Венера.

Символом кохання і краси вважалася троянда у римлян. За легендою, богиня Діана привернула амура до німфи Розас. Схотіла помститися їй. Підстергла її, кинула в колючі зарості, звідки Розас уже не могла вибратися.

Геть зарена колючками, вона й померла тут, стікаючи кров'ю. На місце злочину примчав Амур і став проливати невштіні сльози. І від цих сліз сталося диво – колючі зарості ожили і зацвіли червоними квітками.

В українському фольклорі троянда – це ружа, рожа, яка стала символом молодості, процвітання людських почуттів:

*А в долині рожка стояла.
Під рожкою дівчина
русу косу чесала,
К собі миленького бажала.*

Рожами заквітчували дівчата голови, влітали у весільні віночки. Рожами захоплювалися поети. «Червона рожка, червона рожа, над усі квіти гожа», – писав І. Франко.

Цариця квітів – троянда має в українській мові, в її говірках кілька назв: це і троянда, і роза, і рожа, і руже. Назва її походить з Ірану.

Квітку розводили і культивували греки і римляни, у них вона звалася *родон* (грецьке), *роза* (латинське). З латині слово прийшло в німецьку мову, звідти в російську. В українську мову прийшло через польську (ружа) і чеську (руже). Слово це в українській мові прислужилося для назви двох квіток – троянди і мальви.

Троянда в грецькій мові – *тріанда* – філо (тридцять пелюстко). По дорозі в Україну пелюстки (філо) загубилися.

Розповідь учня про айстри

Рання осінь дарує нам чудові айстри. Назва цієї квіткі походить від грецького *alter*, що оз-

начає зірка. Поетична легенда розповідає, що перша квітка айстри виросла з пилинки, яка впала на землю із зіркою, і тому в тиху зоряну ніч айстри розмовляють з зірками.

Про походження айстр розповідає давньогрецька легенда. На святому Олімпі покохалися діти двох відомих богів. Юний бог подарував своїй коханій намисто з сяючих зірок, які він дістав відсвіта на небі.

Молодій богині дуже сподобався подарунок, вона ним відверто пишалася і не розлучалася ні вдень ні вночі. Олімпі готувався до весілля. Наречена з нетерпінням чекала вирішального дня у своєму житті. Та напередодні шлюбного свята вона дізналася від Німфи, що її наречений завів коханку, таємно зустрічається з нею в Оливковім гаю.

Юна богиня кинулась шукати нареченого, обійшла всі потаємні Олімпійські місця, але ніде не знайшла зрадника. Тоді в пориві гніву Юнка розірвала намисто і жбурнула його вниз з Олімпу.

Зорі – намистинки розсипалися по Олімпу і покотилися на Землю. За одну ніч перетворилися там на привабливі квіти – айстри.

Повсюдно на Землі посходили айстри і припали людям до душі, стали супутниками людського обійстя, зв'язковими землян з безмежним космосом, з Вищими Силами всесвіту, з нашим творцем.

Квіти у житті українських письменників

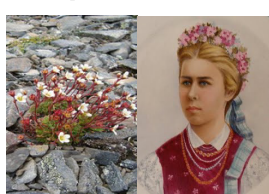

Слово вчителя. Квіти супроводжують нас скрізь. З ними ми пов'язуємо наше життя.

За любов до квітів **Леоніда Глібова** називали **Квітчастим Короліком**.

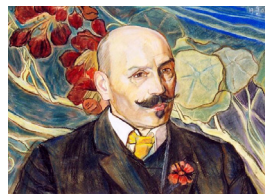

Мужню **Лесю Українку** порівнювали з **ломиканемен** – тендітною квіткою, що крізь каміння пробивається до сонця.

Страдницьке життя **М. Коцюбинського** називали «таємницею агави».

Розповідь учениці про **Михайла Коцюбинського** Михайла Михайловича Коцюбинського називають **сенделю-**

бом, сонцепоклонником і Соняхом, бо над усі любовив сонце, квіти і дітей.

Служив звичайним клерком у статистичному відділі Чернігівської управи, на роботу ходив з неодмінною квіткою у бутоньєрі. Сонце, людина, природа – три кити його творчості.

«Сонце! я тобі вдячний. Ти сієш у мою душу золотий завіс – хто знає, що вийде з того насіння? Може, вогні? Ти дороге дала мене. Я п'ю тебе, сонце, твій теплий цілющий напій, п'ю, як дитина молоко з матерніх грудей...», – оспівується Коцюбинський сонцю в новелі «Інтмеzzo». «У хвилини розчарування та розпуки мене раз у раз рятували моя незвичайна любов до природи», – зазначав письменник.

Одержимий любов'ю до квітів... Таким постає Михайло Михайлович зі спогадів сучасників.

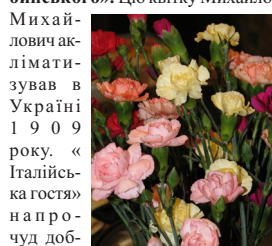
Він особливо ніжно любив свою Україну і часто відчував запах чебрецю там, де його не було. А якось, побачивши під білою стіною рибальського будинку бідо – рожеві мальви, – весь засяв усмішкою і, скинувши капелюха, сказав до квітів: – Здоровенькі були! Як живеться на чужині?

Максим Горький
З огляду на те, що він дуже любив квіти і збирав їх під час наших прогулянок, я почала носити йому щодня по оберемку квітів, які сама збирала в сусідньому ліску.

Найбільше він любив цикламени, що вогниками горіли у своїй матовій зелені. Їх пахощі сповняли кімнату нашого письменника...

Вікторія Чикаленко
Квіти супроводили Коцюбинського все життя. Недаремно приятель письменника Михайло Жук малював його серед квітів.

Повертаючись із далеких подорожей, Коцюбинський привозив насіння квітів, цікаві рослини. З Капрі Коцюбинський привіз на Україну насіння гвоздики, яка в науковій літературі відома як «**гвоздика Коцюбинського**». Цю квітку Михайло

Михайлович акліматував в Україні 1909 року. «Італійська гостя» на прощуд добре прижилася на українській землі. З Чернігова, де жив тоді письменник, вона розійшлася по всій Україні.

Різновар'ям квітів і кущів був чернігівський сад письменника. Про це з Любов'ю згадує його донька Ірина Михайлівна.

Він любив квіти, із захопленням вивчав їх, ботанічні знання були у нього досить великі. В садочку, що оточував наш будинок, який тільки квітів не було... Батько дуже любив садок і разом з матір'ю насаджував дерева і квіти».

Мало казати, що Михайло Коцюбинський любив квіти. Він широко використовував у творах і листах назви близько 200 різних рослин – квітів, дерев, кущів, городніх і польових культур. В українській літературі не було письменника, який виявив би такі солідні ботанічні знання. Назви рослин зустрічаємо вже в перших поезіях Коцюбинського («Наша хатка», «Вечір», «Завидуючий брат»).

Михайло Коцюбинський – живописець не лише української природи. З його творів постають краєвиди Молдавії, екзотика італійського острова Капрі.

З листа до дружини

«Скрізь маса агав, американських і сірчих, таких великих, що кожний листок мало не вдовові більший за мене. В садах так багато червоної герані, що вони аж горять на сонці. Гліцинії і всякі цвітучі ліани оплітають стіни, сила троянд, гранатів і всяких квіток, яких я перше не бачив і не можу назвати».

«Тепер я розумію, чого мені скрізь на Капрі чується якийсь рідний запах, – нарешті сказав Коцюбинський, – це рута. Тільки в нас вона росте маленькими кущами, а тут, на чужині, в теплі он як розрослась».

Саме на Капрі Михайло Коцюбинський побачив агаву, яка «тільки раз розцвітає квіткою смерті», яка «цвіте, щоб померти, і умирає, щоб жити».

Розповідь про агаву – лебедина пісня письменника, прекрасна в прозі, яку можна поставити в один ряд із такими перлинами української літератури, як «Рожі» Ольги Кобилянської, «Твої листи пахнуть зів'ялими трояндами» Лесі Українки, «Мое слово» Василя Стефаника.

Відомий український поет, етнограф, фольклорист М.Т. Рильський дуже любив квіти. Та перевагу віддавав айстрам.

– Придивіться уважно до цих квітів, – говорив він, – і ви побачите, що вони особливі, що їхній погляд зведений тільки до неба, але не позбавлений смутку. Айстри – зорі сумують за небом, вони пориваються у простори всесвіту, до своїх сестер – небесних зведи, до близьких і далеких планет, вони мріють про той блаженний час, коли зможуть відірватися від землі і злетіти в недосяжний для людей Світ. На жаль, люди майже не використовують айстри в лікувальних цілях, бо не знають, що та приваблива квітка має Божий дар цілюща хворих людей від нервових захворювань, гіпертонії, ревматизму.

Під час цвітіння айстр над ними сяє невидима людам афаз – згусток Космічної енергії, яке під час цвітіння взаємодіє з різноманітними формами Космічної енергії, в тому числі з енергетизмом Сонячної системи і всіх без винятку галактик.

Підготувала **Тайсія ПАТАЛАХА**, вчитель української мови Письменської СЗШ, Васильківський район